

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık, Taciz ve Şiddeti Önleme Politika Belgesi

Giriş

İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV), toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, taciz ve şiddet konusunda sıfır tolerans ilkesiyle hareket eder ve işbu belge ile kurumsal duruşunu ve ilkelerini yazılı olarak da beyan ederek bu davranışlara maruz bırakılan, tanık olduğunu düşünen kişileri ilgili adımları atmaya teşvik eder. İhlal iddiası bulunan durumlarda İKSV, kanıt yeterliliği aramaksızın iddia sahibinin beyanını esas alma ve hakkında ihlal iddiası bulunan kişilerin Vakıf bünyesinde veya etkinlik programlarında yer almaması yönünde karar alma hakkını saklı tutar. Vakıfla ilişkili süreçler bu Politika Belgesi'ndeki ilkeler uyarınca özenle işletilir.

Amaç ve Kapsam

Bu politika belgesi, İKSV'nin etkinliklerinde, çalışma ortamında ve yürüttüğü ilişkilerde, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, taciz veya şiddet olarak nitelendirilebilecek hiçbir eylem ve davranışın görmezden gelinmeyeceğini, kabul edilmeyeceğini açıklar; ayrımcılık, taciz ve şiddetten arındırılmış ilişkileri desteklemeyi ve kurumsal kültürünün bir parçası olarak yaygınlaştırmayı ve özendirmeyi hedefler.

Bu belgeyle İKSV, etkinliklerinde ve ofisinde çalışan veya etkinliklere katılan bireylerin, iş süreçlerine katkı veren kişi veya kurumların, iş ortaklarının İKSV ile ilişkilerinde ırk, din, dil, politik görüş, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, fiziksel özellikleri veya başka herhangi bir nedene dayalı taciz, saldırı veya ayrımcılığa maruz kalmadığı bir ortam sağlamak üzere farkındalığı artırmayı, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, taciz ve şiddeti önlemeye yönelik tedbirler almayı, taciz, şiddet ve ayrımcılık iddialarını özenle değerlendirmeye almayı, soruşturma süreçlerinin özel yaşamın gizliliği ve insan onurunun korunması temelinde yürütülmesini ve bu davranışlara maruz kalan kişilerin ilgili adımları atması konusunda teşvik edilmesini destekleyeceğini belirtir.

Bu belge, İKSV'de çalışan, etkinliklere izleyici veya sanatçı olarak katılan, gönüllü, iş ortağı, yüklenici, sponsorluk ve diğer şekillerde iş süreçlerine katkı veren tüm kişileri ve bu paydaşlarla ilişkilerin yürütüldüğü fiziksel ve dijital ortamların tamamını kapsamına alır.

İKSV'nin, bu politika belgesinde ve politika belgesine dayanarak işleteceği mekanizmalarda, Cinsiyet Eşitliği Politikaları Derneği (CEPD) tarafından yayımlanan "Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Tanımlar" rehberi ve Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, "Cinsel Şiddet Kavramlar Sözlüğü" esas alınmıştır. Tanımlanan ilkelerin ve/veya kuralların ihlali, iş akdinin/ilişkisinin sonlandırılmasına varacak yaptırımlara, konunun yasal mercilere aktarılmasına yol açabilir.

Temel Sorumluluklar

İKSV'de görev alan tüm kişiler, aşağıdaki sorumlulukları üstlenerek bu tür davranışların önlenmesini sağlamakla yükümlüdür:

- Vakıfta çalışan ve etkinliklerde yer alan herkes, iş nedeniyle ilişki içinde olduğu tüm bireylerin temel haklarına saygılı davranmalı, aşağılayıcı, onur kırıcı, taciz içeren ve saldırgan, düşmanca davranışlardan uzak durmalıdır.
- Bu tür davranışlara maruz kalan veya bu tür davranışların sergilendiğine şahit olan kişiler, ilgili yöneticilere durumu bildirmelidir.

İhlal Sayılan Hallere Örnek Teşkil Eden Davranışlar¹

Aşağıdakilerle sınırlı olmamakla birlikte İKSV etkinliklerinde ve çalışma ortamında kabul edilmeyecek davranışlar arasında tüm paydaşlar arasındaki ilişkileri içine almak üzere aşağıdaki durumlar öne çıkmaktadır:

- Cinsiyeti, cinsel yönelimi, dil, din, ırk, cinsiyet veya herhangi başka bir kimlik ifadesi nedeniyle kişilere karşı olumsuz tutum sergilemek, bu kimlik öğelerine ilişkin ayrımcı söz ve eylemlerde bulunmak,
- Kişiyi bedensel görünüşü nedeniyle aşağılamak/utandırmak,
- İş ortamında paydaşlardan birini dışlamak veya aşağılamak, herhangi bir paydaşın görüşlerini sistematik olarak yok saymak, susturmak veya söz hakkı vermemek,
- Bir çalışmanın ya da kişinin performansına ilişkin aşağılayıcı, küçümseyici ya da itibar zedeleyici değerlendirmeleri kamuya açık ortamlarda ifade etmek,
- Paydaşlar hakkında sözlü ya da dijital iletişim kanalları yoluyla hakaret içeren, küçük düşürücü ifadeler kullanmak ya da doğruluğu teyit edilmemiş bilgileri yaymak,
- Korkutucu, sindirici veya tehditkâr tutumlarla düşmanca çalışma ortamı yaratmak,
- Cinsel içerikli veya cinsel yönelime yönelik imalarda bulunmak, aşağılayıcı, küçük düşürücü veya rahatsız edici şakalar yapmak,

¹ Gündelik hayatta cinsel şiddetin türlerine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, "Cinsel Şiddet Nedir, Ne Değildir?" <https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2025/12/CS-101-kitapcik.pdf>.

- Cinsel hayatla ilgili sorular sormak veya söylentiler yaymak,
- Telefon, e-posta veya sosyal medya üzerinden cinsel içerikli veya rahatsız edici mesajlar yollamak veya cinsel içerikli taleplerde bulunmak,
- İsrarla flört veya cinsel ilişki teklif etmek,
- Her türlü tehdit ve şantaj, hiyerarşik konumu kullanarak (güç asimetrisi) tehdit, baskı ya da manipölasyon yoluyla çalışanlar üzerinde güç kurmak veya onları belli davranışlara zorlamak,
- Özel yaşama dair mahremiyeti ihlal edecek ses, görüntü veya yazılı kayıtlarını kişilerin rızası olmaksızın almak, saklamak veya paylaşmak; bu tür kayıtları kullanarak kişileri tehdit etmek,
- Şikâyet hakkını kullanmak isteyen veya kullanan ya da şikâyet sürecine destek sunan kişilere karşı olumsuz tutum ve davranışlarda bulunmak, misilleme yapmak,
- Kişiye, cinsel ya da duygusal amaçlı davranışı ya da aynı içerikli bir teklifi kabul etmesi hâlinde kazanç sağlanacağını açık olarak veya ima yoluyla belirtmek (ödüllendirme vaadi),
- Bunlarla sınırlı olmamak üzere ayrımcılık, taciz ve şiddet içeren sair davranış veya yaklaşımlar.

İlkeler

Süreçte görev alan tüm birimler ve kişiler, sürecin tüm aşamalarında aşağıda belirtilen ilkelerine riayet eder; tarafların güven duygusunu zedelemeyecek şekilde davranır ve işletilen tüm destek süreçleri bu ilkelere uygun yapılandırılır:

Beyan ve Delillendirme: Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, şiddet, cinsel taciz ve/veya saldırı içeren söylemler genellikle örtük bir şekilde dile getirilmekte; eylemlerse çoğunlukla iki kişi arasında vuku bulduğundan, kanıtlanması zor hale gelmektedir. Bu durum, anılan davranışlara maruz bırakılan kişilerin faile karşı çıkmaları ya da yetkili mercilere başvurmaları noktasında onları suskun kalmaya itmektedir. Bu ilke, maruz kalanın toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve diğer nedenler dolayısıyla şikâyet edememesi gibi durumlar gözetilerek benimsenmiş olup, beyanın, inceleme sürecinin vakit kaybedilmeden başlatılması için yeterli olduğunu ifade eder.

Gizlilik İlkesi: İKSV, toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, taciz ve şiddet iddialarını; tarafların özel yaşamlarının gizliliğini ve mahremiyetini esas alarak inceler. Süreçte görev alan tüm birimler ve kişiler, incelemeyi tarafların itibarını ve kişilik haklarını koruma altına alacak şekilde, titizlikle yürütmekle yükümlüdür.

Ayrımcılık Yasağı İlkesi: Bu belgede tanımlanan süreçler; yaş, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği/ifadesi, cinsiyet karakteristiği, medeni durum, gebelik, ırk, köken, dil, din, mezhep, inanç, ideoloji, dış görünüş, sakatlık, mesleki kıdem, eğitim durumu, mülkiyet, ekonomik durum ya da benzeri herhangi bir ayrım gözetilmeksizin uygulanır.

Tarafsızlık İlkesi: Aleyhinde şikâyetle bulunulan kişiyle yakınlığı bulunan kişiler toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, şiddet, cinsel taciz ve/veya cinsel saldırı iddialarına ilişkin yürütülen süreçte raportörlük vs. dahil olmak üzere hiçbir görevde yer alamaz, sürece katılamaz.

İvedilik İlkesi: Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, şiddet, cinsel taciz ve/veya saldırı iddiaları karşısında vakit kaybetmeksizin harekete geçilir. Özellikle,

- a) Söz konusu istenmeyen tavır ve yaklaşımın ağır tehdit içerdiği, tehlike oluşturduğu ya da delillerin kaybolma ihtimali olduğu kanısına varıldığında,
 - b) Eylem aralarında bir kurumsal hiyerarşi olan ve güç asimetrisi bulunan kişiler arasında meydana geldiğinde,
 - c) Durum toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, cinsel taciz, cinsel saldırı ve/veya ayrımcılığa uğrayan kişinin mesleğinin icrasını, kariyerini, istihdamını olumsuz şekilde etkilediğinde,
 - d) İstenmeyen cinsel yaklaşımların bir ödüllendirme veya misilleme, intikam alma aracı olarak kullanıldığına ilişkin kanıya varıldığında,
- ivedi ve aktif olarak hareket eder.

Özen Gösterme ve Yeniden Örselemenin Önüne Geçme İlkesi: İKSV, iş ilişkisi çerçevesinde gerçekleşen ve bilgisini edindiği olaylara dair ayrımcılık, taciz ve şiddet iddialarını özenle ve gecikmeksizin ele alır. İhlalin ağır ihlal niteliği taşıması ve taraflarından biri İKSV ekibinden veya sanatçılarından biri olması durumunda başvuru sahiplerini alanında uzman bir psikolog ile en geç 10 gün içerisinde buluşturmak üzere gerekli hazırlıkları yapar. İhlalin İKSV etkinliklerinde iki izleyici arasında yaşanması durumunda ihlale maruz kalan kişinin güvenliğini sağlar, durumun kayıt altına alınmasını kolaylaştırır. Gerektiğinde hukuk danışmanı da görüşme sürecine dahil edilir. İddialar karşısında harekete geçmeyen ya da söz konusu iddiaların üstünü kapatmaya çalışanlar olduğu takdirde bu kişiler için de iç süreçleri doğrultusunda işlem başlatır ve zarar görenlerin yeniden örselenmesini önlemek üzere gerekli dikkat ve özeni gösterir.

Yargılamaksızın Destek İlkesi: Bu belge ile başvuru sahibini ve şikâyet olunanı belirli bir ahlak yargısı temelinde yargılamak değil, iddia olunan söylem ve eyleme karşı maruz kalana destek mekanizmasını devreye sokmak hedeflenmektedir. Ayrıca maruz kalanın talebi doğrultusunda ve sürecin her aşamasında destek sağlanması esastır.

Gönüllülük İlkesi: İKSV'nin çalışanları ve tüm paydaşları ihlale maruz kalmaları veya bir ihlale tanıklık etmeleri durumunda hakları ve mevcut destek mekanizmaları konusunda bilgilendirilir. Başvuru süreci ve sonrasındaki her aşamada gönüllülük esastır. Maruz bırakılanın veya tanıklık edenin, kolluk kuvvetlerine veya adli mercilere başvurma kararı tamamen kişinin kendisine aittir. Kural olarak; maruz bırakılan kişinin açık onayı ve iradesi alınmaksızın hiçbir işlem yürütülmez.

Bu Politika Belgesi, ulusal ve uluslararası ölçekteki farklı kurumların politika belgeleri, iyi uygulama örnekleri ve ilgili akademik/hukuki kaynaklardan yararlanılarak hazırlanmıştır. İKSV, değişen ihtiyaçlar ve güncel standartlar doğrultusunda bu belgeyi düzenli olarak gözden geçirmeyi ve gerekli güncellemeleri yapmayı taahhüt eder.

Bu belge, İKSV Kültür Politikaları Çalışmaları departmanı tarafından hazırlanmıştır.